

Fogyatékkal élők foglalkoztatása

ÍGY IS LEHET

Kevés a jó példa a speciális élethelyzetű emberek hazai foglalkoztatására. Az állami támogatás szigorodott, alapítványi formában kedvezőbb a foglalkoztatás támogatása, viszont profitorientált cégek egészen ritkán alkalmaznak korlátozott munkaképességűeket, pedig ha érzik a megbecsülést, kiválóan helytállnak.

Jó néhány szempontot vesz figyelembe a csökkent munkaképességű munkavállalók állami bér- és járuléktámogatási rendszere: a munkavállaló végzettségét, az orvos szakértői véleménnyel megalapozott egészségkáro-

sodási szintet, illetve a foglalkoztató intézmény besorolását. Egy nonprofit intézmény akár 100 százalékban, míg egy profitorientált cég maximum 75 százalékban kaphatja meg a munkavállaló költségét. Ugyanakkor behatárolja a támogatások mértékét, hogy

egy rokkantnyugdíjas nem kaphat több támogatást, mint a rokkantnyugdíjának kétszerese, vagyis egy 35 ezer forintos nyugdíj mellé legfeljebb 70 ezer forintnyi támogatott bér járhat, különben elvesz a rokkantnyugdíj. Ha pedig valaki egyszer már végigment a leszázalékolás kellemetlen proceduráján, akkor mindenképpen el akarja kerülni a rokkantnyugdíj elvesztését. Ilyen környezetben sok a nehézség a fogyatékkal élők alkalmazásában, ezúttal azonban két jó példát mutatunk be.

NEM CSAK ALAMIZSNA

„Szeretnénk bizonyítani, hogy a fogyatékkal élő emberek nem csak arra alkalmasak, hogy otthon, a négy fal között vegetáljanak, vagy a szociális foglalkoztatókban értelmetlen munkát végezzenek. A világ egyetlen olyan négycsillagos szállodáját működtetjük, amely 95 százalékban hátrányos helyzetűeket alkalmaz. A Hotel Panda éppen ezért nemcsak egy profitorientált szálloda, egy kicsit misszió is számunkra” – mondja Kocsy Béla, a budapesti Pasaréti úton lévő, 29 szobás szálloda, étterem és rendezvényközpont tulajdonos-igazgatója. A mai ügyvezető már egy évtizede itt dolgozott, amikor a menedzsmenttel elégedetlen kínai tulajdonos változást akart. Kocsy Béla előbb bérbé vehette, majd egyéves huzavona és több sanghaji tárgyalás után 2007-ben hiteltől és családi összefogással megvette a szállodát. Ekkor még „normál” munkavállalókkal üzemelt a szálloda, de az új tulajdonos már szándékosan úgy újította fel az épületet, hogy az teljes mértékben akadálymentes legyen.

Az indíttatást Kocsy Bélának gyermeki barátja, Ádám adta, aki egy jóindulatú agydaganat miatt lett hátrányos helyzetű. A két barát sokat volt együtt, Béla olykor vásárolni vagy a szociális foglalkoztatóba is elkísérte Ádámot, és vérlázítónak tartotta, hogy az ott alkalmazott emberek értelmetlen munkákkal foglalkoztak, például gyön-

Kocsy Béla:

„Nem mások nyomorán akarunk ingyenreklámhoz jutni.”

előre a béreket, hanem maga is három hónapos csúszással fizette a sérült embereket, ha pedig nem vált be a modell, s csődbe ment a munkáltató, az utolsó két-három havi bér elúszott.

A 2008 közepére felújított szállodában sok akkreditációs eljárást és ügyintézés követően csökkent munkaképességű emberek alkalmazására is lett engedély, és hamarosan nemcsak Ádám, de több hasonló helyzetű ember is munkát kapott. Szájról szájra járt a hír, hogy itt valóban jól fizetett, minőségi munkát lehet kapni, ahol nyelvismeretre is szükség van. Azóta siketek, mozgássérültek, pszichés problémákkal küzdők, vakok és

gyengén látók, értelmi fogyatékosok adják a stábot, s eddig kiválóan megfeleltek. Kocsy Béla lelkesen beszél a csapatról: „Remek emberek dolgoznak nálunk, van kétdiplomás, három nyelven beszélő, hétgyermekes közöttük. Olyan kiváló munkaerők, akik fogyatékoságuk miatt előtte évekig nem kaptak munkát. Minden szállodában probléma az

gyöt fűztek, majd ha egy gyöngy elkészült, elválták a damilt. Ráadásul tevékenységük tökéletes értelmetlenségével a munkavállalók maguk is tisztában voltak. Felháborító volt a bérfizetés gyakorlata is. Az állam körülbelül három hónapos csúszással fizette meg a vállalkozóknak, alapítványoknak a bér és a járulékok támogatását. A munkáltató pedig sokszor nem finanszírozta meg

Bárka

Dunaharasztiiban folytat termelő tevékenységet a NESST által szintén támogatott Bárka Alapítvány. A műhelyben értelmi sérült fiatalok gyártanak gyertyákat (eddig ez a leg-sikeresebb gyártmány), de előállítanak textíliákat, kezel készített, öntött papírárukat, természetes alapanyagú szappanokat, fából készített termékeket. A műhely már korábban is működött, a NESST a Kézénfogva Alapítvánnyal közösen igyekezett fenntartható alapra hozni, vállalkozási szellemet belevinni. A műhely vezetői felismerték, hogy bár a cél az, hogy a fogyatékos fiatalok állandó munkát, értelmes elfoglaltságot találjanak, egy vevőnek az nem elég, hogy fogyatékos készítette a termékeket, azoknak valódi esztétikai értéket kell képviselniük.

Úgy tűnik, sikerült meghonosítani ezt a szemléletet, és a termékek valóban magas minőségűek, szépek, hasznosak, vagyis önmagukban is piacképesek. Most még az alapítvány értékesíti a termékeket, de folyamatban van egy cég és egy „ernyőmárka” létrehozása, s a távlati tervek szerint ebbe majd beszállíthatnak más értelmi fogyatékosokkal foglalkozó szervezetek is. Ha ez valóban így alakul, igen sokakat érinthet pozitívan a dunaharaszti üzem sikere.

emberi erőforrás, a munkavállalók jönnek-mennek, lopások, egyéb problémák vannak. Nálunk egyáltalán nincs fluktuáció, az emberek szeretnek itt dolgozni, és összetartó közösséget alkotnak. Mindig kitalálnak valamit: együtt járnak kondizni, görkorcsolyázni tanulnak, újabban éppen az egyik gyengén látó kolléga nyírja a többiek haját – jellemzően a nullás frizurát kedveli.”

A Panda elnevezés örökölt volt. A külföldi vendégek nehezen birkóznának meg a Pasarét elnevezéssel. Az új tulajdonos megtartotta a nevet, amely szerinte nagyon is illik a szállodára, egyrészt a gondoskodást, másrészt a ritkaságot jelképezi. Ilyen szálloda ugyanis valóban nincs a világon, vannak hasonló lengyel és német hotelek, de azok alapítványi formában és kevesebb csillaggal működnek.

ANYAGI ÉS ESZMEI PROFIT

A Hotel Panda ráadásul nyereséges, a tavalyi csonka évben éppúgy, mint az idei első félévben pozitív lett az eredmény. Mindez a kedvezőtlen árfolyamváltozással is sújtott banki devizahitel törlesztése miatt is nagyon fontos, és különösen nagy siker az idegenforgalmi szempontból rendkívül nehéz válságidőszakban. A szignifikáns küldő piacok közül a Hotel Panda a német és ukrán csoportok elmaradását észleli erősebben, emellett nagyon vad árverseny is

kialakult Budapesten. A Panda azonban nemcsak szállodaként tevékenykedik. Négy alapítvánnyal együttműködve felnőttképzés is zajlik. Értelmi fogyatékosok (a szállóban használt elnevezéssel: gyakornokok) folynak bele a szálloda életébe, kertben dolgoznak, takarítanak, de a vendégek kiszolgálásában is segítenek. Kocsy Béla szerint, ha értelmes feladatokat kapnak, rendkívül lelkesek, „ha valamibe belefogtak, úgy kell nekik könyörögni, hogy jöjjenek végre ebédelni”. Van egy program a szállodában a vakok alkalmazására is, hiszen az igazgató szerint nonszensz, hogy erről annyi jut eszünkbe, hogy egy vak jó masszőr lehet. Valójában számítógépet is tudnak kezelni, az értékesítésben is kiválóan megállják a helyüket. Maguk a szállodai dolgozók is részt vehetnek

tanfolyamokon, terápiás kezeléseken. A szálloda vezetői szerint „persze, lényeges, hogy menjen a szálloda, de emberileg nagyon fontos, hogy sok munkavállaló egészségi állapotában is látványos fejlődés következik be. A bekopogóknak sokszor nincs önbizalmuk, de ahogy továbbtanulnak, nyelveket használnak, megtáltosodnak”. Volt, akinél három hónap alatt, két felülvizsgálat között, 80 százalékról 50 százalékra csökkent az egészségkárosodás mértéke.

VENDÉGEK, SEGÍTŐK

A vendégek között is vannak fogyatékosok, hiszen a szállodában akadálymentes szobák és akadálymentes konferenciaterem is van, ugyanakkor arányuk legfeljebb 10 százalék. Bár a Hotel Pandáról már sok cikk, médiatudósítás jelent meg, azokat sohasem a szálloda vezetői kezdeményezték, illetve a szállodai szobák értékesítésénél sem szempont a speciális munkavállalói gárda. „Nem mások nyomorán akarunk ingyenreklámhoz jutni” – mondja erről Kocsy Béla.

Az 55 százalékos idei foglaltsági arányt így elsősorban internetes portálok hozzák, de Kocsy Béla rengeteg segítő szándékot is

Ízlelő

Két éve működik Szekszárdon az Ízlelő Étterem, a Kék Madár Alapítvány üzemelteti. Az alapítványnak volt egy módszertani központja a hátrányos helyzetűek és a megváltozott munkaképességűek munkaerőpiacra vezetésére. Kaptak egy nagyobb uniós összeget, viszont az üzleti know-how hiányzott, és ekkor vették fel a kapcsolatot a NESST-tel. A közösen kialakított étterem elindítását piackutatás, a kínálat megtervezése, a munkatársigény felmérése előzte meg. Eredetileg 16 megváltozott munkaképességű emberrel indult, akik közül 8-ra volt szükség hosszabb távon, a másik 8 azóta máshol helyezkedett el. Hétköznap és ebéidőben megy a leginkább a 24 férőhelyes étterem, de hétvégén is nyitva tart, ilyenkor rendezvényekre (esküvőkre, születésnapokra, vállalati rendezvényekre) bérelhető ki. Varga Éva elmondása szerint az étterem forgalma folyamatosan növekszik, jelenleg éves szinten 22–23 millió forint. E vállalkozás még némi tulajdonosi, illetve állami segítségre szorul.

megemlíti. Sok nagy cég, illetve szervezet – például az MVM, a Chinoin, az MTA, több egyetem – azzal támogatja a szállodát, hogy odaviszi a rendezvényeit. Súlyom Erzsébet, a köztársasági elnök felesége is a szállóban rendezte meg sajtótájékoztatóját, más ismert emberek (Halász Judit és Szikora Róbert) is önzetlenül segítettek, míg több nagykövetség, a II. kerületi önkormányzat vagy a szomszédos ferences templom a Hotel Pandában foglal szállást vendégeinek.

Szintén vannak sikeres projektjei a speciális foglalkoztatásban az 1997-ben alapított NESST-nek (Nonprofit Enterprise and Self-sustainability Team), amelynek filozófiája az aktív jótékonyosság. Az alapítók olyan alapot szerettek volna létrehozni, amely két eszközzel segít a pozitív társadalmi célokat szolgáló alapítványokon, vállalkozásokon: egyrészt tőkével, másrészt szakmai segítséggel. Az ötlet lényege: a nonprofit szervezet is legyen piacképes. Ha jónak tűnik egy ötlet, egy vállalkozás, akkor a NESST ad némi alaptőkét (egy ötletbe átlagosan 50–60 ezer dollárt investál), amellyel később önjáróvá válhat a vállalkozás, és megállhat a saját lábán – meséli Varga Éva, a NESST igazgatója.

A NESST első alapja a közép-európai régió öt országában (Magyarország, Horvátország, Csehország, Románia, Szlovákia) indult, a második Latin-Amerikában működik. Európán belül azért e térségben, mert az alapítók úgy érezték, hogy ezekben az országokban egyfajta úr támadt, miután a rendszerváltozáskor aktív alapítványok, nonprofit szervezetek pár év után már másfelé kacsintgattak.

A társadalmi vállalkozás a nonprofit szervezetek számára egy olyan alternatív finanszírozási forma is, amely segíti anyagi függetlenségük megteremtését. A NESST vállalkozási alap tehát részt vesz a kiválasztott vállalkozások kockázatainak felmérésében és megosztásában. A kockázati-tőkealapok modelljét követi azzal a nagy különbséggel, hogy egy piaci alap végül jelentős haszonnal eladja vállalkozásait. A NESST is kiszáll, de ilyenkor sem realizál bevételt. Az elkötelezettség jellemzően minimum 3 éves, de lehet hosszabb is. Az első év az üzleti terv elkészítéséről, piackutatásról szól, és általában innen indul az a három év, amíg a NESST szakértő tanácsadóként részt vesz az üzlet működésében. Pénzügyi értelemben exit tehát nincsen, ha piacképesen el lehet engedni a nemes vállalkozásokat, ez a társadalmi haszon (SRI – social return on investment), amely annak köszönhető, hogy a sikeres vállalkozás megvalósítja társadalmi vagy szociális céljait. A magyar érdekeltségek között van zöldvállalat, színházi egyesület, illetve két olyan munkáltató, amelyek hátrányos helyzetűek munkához jutását segítik.

BRÜCKNER GERGELY

Fotók: ARCHIVE

Nonszensz, hogy csak annyi jut eszünkbe, hogy egy vak jó masször lehet.